

Regeringens proposition

1990/91: 81

om filmstöd

Prop.

1990/91: 81

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 14 februari 1991.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Bengt Göransson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen tas upp vissa frågor om inriktningen av filmpolitiken samt två anslagsfrågor. Den ena av anslagsfrågorna går ut på att det statliga fraktstödet för film upphör med utgången av juni 1991 och att resurserna förs över till visningsnämnden vid Filminstitutet. I propositionen redovisas också ett avtal mellan staten, filmbranschen och videobranschen om den fortsatta verksamheten vid stiftelsen Svenska Filminstitutet. Avtalet är en förlängning av 1982 års film- och videoavtal och gäller fr.o.m. den 1 juli 1991 t.o.m. den 31 december 1992. Avtalet har ingen automatisk förlängning, varför nya förhandlingar måste föras före avtalstidens utgång. Nya parter i avtalet är videobranschens detaljhandelsorganisationer.

Den viktigaste ekonomiska förändringen är att avgifterna för videogram sänks. Detta gäller både hyrvideogram och köpvideogram. Antalet

biografbesökare och videouthyrningen har minskat kraftigt under år 1990. Detta leder till att Filminstitutet kommer att få lägre intäkter framöver. Budgetåret 1989/90 erhöll Filminstitutet ca 175 milj.kr. genom filmavtalet och intäkterna beräknas för innevarande budgetår bli 177 milj.kr. För budgetåret 1991/92 beräknas intäkterna uppgå till ca 155 milj.kr. Statsbidraget till Filminstitutet kommer under budgetåret 1991/92 att öka med mer än 6 procent. Statens andel av den totala finansieringen av Filminstitutets verksamhet kommer att öka.

Avtalet innebär att en större andel av de totala resurserna avsätts för produktionsstöd till svensk långfilm. Filminstitutets resurser för gemensam förvaltning, för administrativa basresurser för viss verksamhet samt för övriga filmkulturella ändamål minskar.

Filminstitutets styrelse kommer att ha färre ledamöter och inga suppleanter. De två garantinämnderna för långfilm ersätts med en produktionsstödsnämnd för långfilm. Genom dessa förändringar blir styrförmerna tydligare.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 februari 1991

Närvarande: Statsministern Carlsson, ordförande och statsråden Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson, Molin, Sahlin, Larsson

Föredragande: statsrådet Göransson

Proposition om filmstöd

1 Inledning

Enligt 1982 års film- och videoavtal mellan staten och film- och videobranscherna skall en tioprocentig avgift på biljettintäkterna erläggas av de större biograferna, samt en avgift på fyrtio kronor för varje hyrvideogram. Avgiften för hyrvideogram har under avtalsperioden höjts till sextio kronor och det har införts en avgift om tjugo kronor på köpvideogram. Avgifterna betalas in till Filminstitutet och används dels för stöd till produktion av svensk film och dels för institutets övriga verksamhet. Villkoren för avtalet var att biografbiljetter var befriade från mervärdesskatt och att videobranchen var befriad från kassettskatt för de videogram för vilka avgift betalades.

Film- och videoavtalet löper till den 30 juni 1991. Avtalet har sagts upp av staten den 11 maj 1989. Under hösten 1990 har förhandlingar pågått mellan företrädare för utbildningsdepartementet och representanter för filmbranschen och videobranchen om ett fortsatt avtalsförhållande på filmpolitikens område. Förhandlingarna har resulterat i ett den 20 december 1990 undertecknat avtal, som från statens sida slutits under förbehåll för regeringens godkännande.

Avtalet hör fogas till protokollet som bilaga 1.

I prop. 1990/91:100 (bil. 10 s. 322) har jag anmält att jag avsåg att återkomma till regeringen med en särskild proposition om den framtida statliga filmpolitiken. I denna skulle resultatet av nyss nämnda förhandlingar anmälas. I avvaktan på den särskilda propositionen har regeringen föreslagit riksdagen att till fraktskatt för film för budgetåret 1991/92 beräkna ett förslagsanslag på 1 213 000 kr., samt att till filmstöd för budgetåret 1991/92 beräkna ett reservationsanslag av 55 739 000 kr.

Jag anhåller om att få ta upp dessa frågor. För överblickens och sammanhangets skull behandlar jag i det följande även frågor som inte fordrar beslut av riksdagen.

2 Utvecklingen på filmområdet

Under första hälften av 1900-talet var filmen ensam om att förmedla rörliga bilder. Det gjorde filmen viktig för underhållning och upplysning, liksom för nyhetsförmedling och propaganda. Biografpubliken var stor och utgjorde underlag för en omfattande filmproduktion.

I Sverige expanderade filmbranschen stadigt fram till mitten av 1950-talet. Antalet biografialonger var som flest år 1952, då det fanns 2 583 registrerade biografialonger. Uppgifter om filmpublikens storlek finns inte före år 1956, men detta år uppgick antalet besökare till 78,2 miljoner. Produktionen av svensk spelfilm var störst under 1940-talet då i genomsnitt 38 spelfilmer om året hade premiär.

I och med televisionens genombrott från mitten av 1950-talet och framåt fick filmen konkurrens. Det nya mediet övertog helt rollen som nyhetsförmedlare och biografernas publik minskade kraftigt.

Besöksiffrorna sjönk stadigt under 1950- och 1960-talen. Under 1970-talet varierade antalet biobesök runt ett årligt medelvärde av ca 24 miljoner. Under 1980-talets första hälft fortsatte nedgången i antalet biobesök, för att under senare hälften av decenniet stabilisera sig på en lägre nivå. Under år 1990 har det skett en ytterligare nedgång i antalet biografbesökare. Den drastiska utvecklingen kan sammanfattas genom att antalet biografbesökare år 1956 var ca 78 miljoner, år 1963 ca 40 miljoner, år 1973 ca 22 miljoner, år 1983 ca 18 miljoner och för år 1990 ca 15,3 miljoner.

Nedgången under 1980-talet sammanfaller med videobandspelarnas genombrott och den ökade uthyrningen av videogram. Utbyggnaden av kabelnät för vidareändning av satellitprogram har vidare ökat utbudet av televisionsprogram och då inte minst utbudet av spelfilmer. I konkurrensen mellan olika TV-kanaler har filmutbudet blivit ett viktigt instrument. Detta har inneburit att även Sveriges Televisions kanaler har ökat sitt filmutbud under senare tid. Det anförda kan vara en förklaring till den nedgång i biografbesök som har inträffat i början av 1990-talet.

De riktigt stora publikfilmerna var få. Allt färre spelfilmer på biograferna svarar dessutom för en allt större andel av publiken. Spelåret 1989/90 svarade de tio mest populära filmerna för 41 % av de totala bruttointäkterna och hade ca 6,7 miljoner besökare. Av de tio filmerna var fyra svenska.

Budgetåret 1982/83 fanns det 1 253 biografialonger och budgetåret 1985/86 1 116 biografialonger. Under senare hälften av 1980-talet har antalet biografialonger varit i stort sett konstant. Budgetåret 1989/90 fanns det totalt 1 131 biografialonger i Sverige.

Under senare hälften av 1950-talet minskade den svenska spelfilmsproduktionen kraftigt. Under åren 1959-1964 var det genomsnittliga antalet spelfilmspremiärer lägre än 18 per år. Omedelbart efter 1963 års filmavtal ökade produktionen av svensk film. Under spelåren 1964/65-1969/70 uppgick det genomsnittliga antalet premiärer för svenska och svensk-utländska filmer till över 25 per år. Produktionstakten under 1970-talet var i genomsnitt 18,5 premiärer per år. Under 1980-talet steg det genomsnittliga antalet premiärer för svenska och svensk-utländska filmer till över 22 per år.

Under perioden 1975/76-1981/82 premiärvisades 129 svenska eller svensk-utländska filmer. Under perioden 1982/83-1988/89 var motsvarande siffra 153. Det innebär att antalet premiärvisade svenska eller svensk-utländska filmer ökade med ca 19 % mellan de två perioderna. Under perioden 1975/76-1981/82 premiärvisades 1 804 utländska filmer och under perioden 1982/83-1988/89 var motsvarande antal 1 504. Det innebär att antalet premiärvisade utländska filmer minskade med ca 17 % mellan de båda perioderna.

Under perioden 1975/76-1981/82 var den svenska andelen av premiärvisade filmer ca 6,5 % för att under perioden 1982/83-1988/89 stiga till ca 9,2 %.

Svensk film har alltså under 1980-talet kunnat öka sin andel av premiärsatta filmer och den ökningen har varit tydlig.

Antalet biografbesökare har minskat för svensk film, men minskningen för utländsk film har varit ännu större. Under perioden 1975/76-1981/82 var antalet biografbesökare på svenska filmer ca 24,5 miljoner, för att under perioden 1982/83-1988/89 minska till ca 21 miljoner. Det är en minskning med ca 14 %. Utländska filmer hade under perioden 1975/76-1981/82 totalt ca 113 miljoner biografbesökare, för att under perioden 1982/83-1988/89 minska till ca 83,4 miljoner. Det är en minskning med ca 26 %.

Det genomsnittliga antalet biografbesökare under premiäråret på svenska filmer var under perioden 1975/76-1981/82 ca 145 000, för att under perioden 1982/83-1988/89 falla till ca 114 000. Det är en minskning med ca 21 %.

Enligt Filminstitutet behöver en normal svensk spelfilmsproduktion en biografpublik på ca 600 000 personer för att filmen skall bära sina kostnader. Med tanke på vårt språkområdes storlek är det bara i undantagsfall möjligt att få så stora publiksiffror. Spelåren 1987/88-1989/90 hade ca 42 % av de premiärsatta svenska långfilmerna en publik per film som var färre än 5 000 personer.

3 Den svenska filmpolitiken

Svensk filmpolitik syftar till att inom vårt begränsade språkområde uppehålla en filmproduktion av en sådan omfattning att vi kan behålla en egen filmidentitet. En sådan produktion har blivit ännu viktigare ge-

nom den massiva exponering av utländsk film som sker genom det ökade televisionsutbudet i kombination med videotekniken. Till detta kommer den dominans som utländsk film har på de svenska biograferna och på den svenska marknaden för uthyrning av videogram. Den svenska produktionen bör vara kvalitetsinriktad. De filmpolitiska åtgärderna skall vidare syfta till ökade möjligheter att visa kvalitetsfilm utanför storstadsområdena. Insatserna för barn och ungdom har en särskilt stor betydelse inom hela det filmpolitiska området. Svensk film kan ge barn och ungdom en nationell, kulturell identitet. Inom filmpolitikens ram bör det också finnas utrymme för att bevara och levandegöra det filmkulturella arvet. Filminstitutet fungerar som ett centralt instrument för den statliga filmpolitiken.

Filmpolitiken har utformats under en lång period. Organisatoriska och finansiella frågor har ofta lösts på annat sätt än inom övriga kulturområden. Före år 1951 förekom inga statliga bidrag till svensk filmproduktion. Under 1950- och 60-talen utvecklades vissa former för stöd till filmen i form av återbäring av erlagd nöjesskatt. Förutsättningarna för den svenska filmpolitiken ändrades i grunden genom 1963 års filmavtal. Enligt avtalet skulle biografägarna erlägga 10 % av biljettintäkterna till den genom avtalet bildade stiftelsen Svenska Filminstitutet. Medlen skulle användas för att enligt bestämmelser i avtalet i olika former stödja svensk film. Samtidigt med att avtalet trädde i kraft avskaffades nöjesskatten på biograföreställningar. Genom 1982 års film- och videoavtal kom videobranchen in i avtalet. Detta innebar att en avgift för hyrvideogram skulle erläggas till Filminstitutet. Avtalet ändrades under avtalstiden, vilket innebar att hyrvideogramsavgiften höjdes från ursprungliga 40 kr. för varje videogram till 60 kr. för varje videogram, samt att det tillkom en avgift för köpvideogram.

Under 1960-talet finansierades de filmpolitiska åtgärderna uteslutande med biografavgifter. Sedan 1970-talet har staten gradvis ökat sina finansieringsinsatser för de filmpolitiska åtgärderna dels genom generella bidrag till Filminstitutet, dels specialdestinerade statliga insatser. Den större delen av åtgärderna finansieras emellertid fortfarande med avgiftsmedel från de avtalslutande branscherna.

4 Förlängningen av 1982 års film- och videoavtal

1963 års filmavtal och 1982 års film- och videoavtal har under snart 30 år utgjort grunden för den svenska filmpolitiken. Staten har sagt upp 1982 års film- och videoavtal till den 1 juli 1991. Parterna har därefter fört förhandlingar om stiftelsen Svenska Filminstitutets fortsatta verksamhet och om möjligheterna att behålla ett avtalsförhållande även efter den nuvarande avtalsperiodens slut.

Videogramtekniken har en stor betydelse för spridning och visning av film. Med hänsyn härtill har förhandlingarna om en förlängning av

1982 års film- och videoavtal även förts med representanter för videobranschens detaljistorganisationer.

Mellan filmbranschen genom Sveriges Biografägarförbund, Folkets Husföreningarnas Riksorganisation, Riksföreningen Våra Gårdar, Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a. och Föreningen Sveriges Filmproducenter, videobranschen genom Sveriges Videodistributörers Förening, VideoHandeln's Samarbetsorganisation och Videouthyrarnas Samarbetsorganisation samt staten, har den 20 december 1990 träffats ett avtal om att förlänga 1982 års film- och videoavtal. Jag avser att i ett annat sammanhang föreslå regeringen att godkänna avtalet.

Förlängningen av 1982 års film- och videoavtal är kortsiktig och avser perioden fr.o.m. den 1 juli 1991 t.o.m. den 31 december 1992. Det sker ingen automatisk förlängning av avtalet om ingen av parterna säger upp det. En orsak till att det inte har varit möjligt att sluta ett långsiktigt avtal är osäkerheten om hur televisionen kommer att utvecklas.

Televisionen har en viktig roll, både som distributionskanal för film och som producent av filmer av olika slag. Satelliter och kabelnät har på ett avgörande sätt ändrat förutsättningarna på detta område. En huvudfråga i svensk filmpolitik är hur de televisionsföretag som med sina sändningar vänder sig till Sverige skall kunna bidra till nyproduktion av svensk spelfilm.

Samarbetet mellan stiftelsen Svenska Filminstitutet och Sveriges Television kommer att fortsätta i samma omfattning som förut. Vissa restriktioner i det gamla avtalet har strukits. De hade den effekten att Sveriges Television missgynnades i förhållande till andra televisionsbolag samtidigt som det var det enda bolag som lämnade finansiella bidrag till Filminstitutet.

I det följande kommer jag att redovisa de huvudsakliga ändringarna i det förlängda film- och videoavtalet. Inledningsvis anger jag vissa institutionella förändringar.

Filminstitutets styrelse blir mindre. I det tidigare avtalet bestod styrelsen av åtta ledamöter och tre suppleanter. I det nu förlängda avtalet kommer styrelsen att bestå av sju ledamöter och det kommer inte att finnas några suppleanter. Detta sker för att göra styrformerna tydligare. Tydligare styrformer är nödvändiga under den period som avtalet avser främst på grund av den ekonomiska situationen, vilket jag strax ämnar återkomma till.

För att inte fasta tillgångar skall överföras till den löpande driften har i det förlängda avtalet införts en bestämmelse som gör det omöjligt för styrelsen att sälja eller ytterligare belåna Filmhuset utan regeringens medgivande.

Vid Filminstitutet skall det enligt det förlängda avtalet finnas en produktionsstödsnämnd för långfilm. Nämnden ersätter de tidigare två garantinämnderna för långfilm. Garantinämnderna har haft en gemensam ordförande utan rösträtt, som utses av stiftelsens styrelse. Produktionsstödsnämnden för långfilm har en ordförande med rösträtt som utses av stiftelsens styrelse. Förutom ordförande har varje garantinämnd för

långfilm haft fem ledamöter och tre suppleanter. I den ena nämnden utser filmbranschen fyra ledamöter och två suppleanter medan Svenska teaterförbundet utser en ledamot och en suppleant. I den andra nämnden utser filmbranschen en ledamot och en suppleant medan Svenska teaterförbundet utser fyra ledamöter och två suppleanter. Produktionsstödsnämnden för långfilm består av fem ledamöter, varav en är ordförande. Ordförande utses av styrelsen, två ledamöter av filmbranschen och två ledamöter av Svenska teaterförbundet. Denna förändring innebär att Filminstitutets styrelse får ett större ansvar för hela stiftelsens verksamhet, medan nämnden har den tydliga och begränsade uppgiften att fördela produktionsstöd till svensk film. Minskningen av antalet ledamöter och suppleanter från 17 till 5 personer innebär ett tydligare ansvar. De fem personerna i produktionsstödsnämnden för långfilm kommer att få mandatet att fastlägga färdvägen för svensk långfilmsproduktion med tydligt ansvar för denna verksamhet.

Namnbytet från garantinämnd till produktionsstödsnämnd avspeglar den verklighet som gäller. Det stöd som utgår är ett produktionsstöd och inte ett garantibelopp.

5 Förutsättningarna för ett nytt avtal

Filmavtalet har under sin 27-åriga existens varit framgångsrikt. Avtalet är unikt i sitt slag. Det är en frivillig överenskommelse mellan avtalsparterna om stöd till filmproduktion och en rad filmkulturella ändamål.

De ekonomiska förutsättningarna har förändrats till följd av film- och videobranschernas utveckling, men avtalet har via Filminstitutets verksamhet åstadkommit en filmproduktion som varit omfattande. Det gäller långfilm, dokumentärfilm och kortfilm. Det gäller också insatser för filmvisning som under senare tid fått ökad betydelse. Avtalet har också skapat förutsättningar för filmkulturella insatser (arkiv, filmrestaurering, bibliotek m.m.), som i ett internationellt perspektiv varit omfattande.

Under senare tid har en tillbakagång förmörkat en tidigare mycket ljus situation. Till följd av detta har branschernas lönsamhet försämrats och många företag visar stora förluster. Ekonomiskt innebär avtalet att film- och videobranscherna anslår en del av omsättningen till Filminstitutet. Detta betyder att stora inkomster från utländska filmer används för svensk filmproduktion och filmkulturella ändamål. Det är viktigt att inse att avtalet inte garanterar en fast årlig inkomst till Filminstitutet.

I de förhandlingar som fördes framkom det att videobranschen till följd av ekonomiska problem inte var beredd att stå kvar i avtalet på nuvarande villkor. Denna förändring tillsammans med färre biografbesökare kommer att minska den ekonomiska ramen.

I detta läge kan det ligga nära till hands att överväga att staten skulle ta över hela ansvaret för filmpolitiken. Det statsfinansiella läget skapar

inga förutsättningar för detta. Budgetåret 1989/90 tillfördes filmfonden vid Filminstitutet ca 175 milj.kr., varav staten svarade för ca 27 milj.kr. Därutöver lämnades statsbidrag för särskilda ändamål med ca 22 milj.kr. Filmavtalet har därtill ett egenvärde genom att de kommersiella branscherna tar ett ansvar för filmpolitiken.

Mot den nu anförda bakgrunden fann jag det angeläget att bibehålla ett avtalsförhållande. Kontakter med parterna, Filminstitutets styrelse, fackliga organisationer och filmarbetare stärkte mig i den uppfattningen.

Parterna var i det ekonomiska läget överens om att fördelningen mellan olika ändamål måste justeras. Resultatet blev att stödet till filmproduktion fick en högre andel av resurserna och att stödet till förvaltning och vissa filmkulturella ändamål, kortfilm, samt visningsverksamheten i motsvarande grad fick en lägre andel av resurserna.

Under hela 1980-talet har filmavtalet varit utomordentligt fördelaktigt för Filminstitutet. Inget annat kulturområde har haft en lika snabb anslagsutveckling. Från budgetåret 1980/81 till budgetåret 1989/90 har intäkterna ökat med ca 300 % i löpande priser och ca 60 % i fasta priser. Om prognoserna över videouthyrning och biografbesök slår in, kommer Filminstitutet under budgetåret 1991/92 att ha lägre intäkter, men intäkterna kommer reellt att ligga betydligt över de intäkter 1982 års film- och videoavtal gav under sitt första budgetår, dvs. 1982/83.

När det gäller fördelningen av intäkterna på olika ändamål bör det uppmärksammas att det är de filmkulturella verksamheterna som fått de största förstärkningarna. Budgetåret 1982/83 var intäkterna till detta ändamål 16,9 milj.kr. För budgetåret 1991/92, alltså det första där det förlängda avtalets fördelningsnyckel tillämpas, beräknas beloppet bli 35,7 milj.kr. eller mer om reservmedel utnyttjas.

Det betyder att intäkterna till filmkultur och förvaltning kommer att i betydande grad ha ökat i reellt penningvärde fram till budgetåret 1991/92.

Samma typ av analys kan göras för samtliga ändamål som kommer att få en lägre andel av de fördelningsbara intäkterna.

Avtalstiden är nu 18 månader och den korta avtalstiden beror bl.a. på att branscherna inte var beredda att acceptera en längre tidsperiod. Inför den 1 januari 1993 bör det finnas en helhetsbild för en utökning av antalet avtalsparter, så att ett nytt avtal kan avse samtliga filmvisare. Jag avser att återkomma till hur förberedelserna av detta skall genomföras.

6 Filminstitutets ställning

Filminstitutet har sedan sin tillkomst haft en central roll i svensk filmpolitik. Institutets stöd till svensk filmproduktion har gjort det möjligt att upprätthålla en produktion av kvalitetsfilm. Visningsverksamheten inom Filminstitutet har bidragit till en stor bredd på biografrepertoaren

i hela landet. Filminstitutets verksamhet för att bevara och levandegöra det filmkulturella arvet är viktigt. Filminstitutet bedriver också ett viktigt arbete för att ute i världen sprida kännedom om svensk film. Under senare år har ett arbete inletts för att stärka filmens roll i det lokala kulturlivet.

En del av statens filmstödande verksamhet har förlagts utanför Filminstitutet. Det har vid dessa tillfällen funnits skäl som har talat för sådana lösningar. När nu de ekonomiska resurserna för stöd till svensk film minskar är det angeläget att ytterligare markera Filminstitutets roll som centralt organ för filmen. Jag kommer under punkten 10 Anslagsberäkningar för budgetåret 1991/92 att föreslå att det statliga fraktstödet för film, som statens biografbyrå svarar för, avvecklas i och med utgången av innevarande budgetår. Motsvarande resurser tillförs i stället visningsnämnden vid Filminstitutet. Däremot har jag inte ansett det vara lämpligt att överföra till Filminstitutet de bidrag till projekt på filmområdet som konstnärsnämnden disponerar. Den mångfald för stöd till svensk kortfilm som detta ger bör bibehållas.

Jag finner det angeläget att stärka Filminstitutets ställning som det centrala organet på filmpolitikens område. Samtidigt har jag varit angelägen att bevara den unika konstruktion med ett avtalsförhållande mellan staten och film- och videobranscherna, som utgör grunden för Filminstitutet.

7 Produktionsfrågor. Spridning och visning av värdefull film

En central filmpolitisk uppgift är att slå vakt om den svenska filmproduktionen. Vi behöver svensk film för att bevara vår nationella identitet på ett område som domineras av multinationell produktion för en världsmarknad. I det nu förlängda film- och videoavtalet har det, som jag redovisar under avsnitt 8, skett en ännu kraftigare markering av stödet till svensk filmproduktion.

Den svenska filmens utveckling beror dock till sist på alla dem som är verksamma inom filmproduktionen. Bra filmer kan bara skapas av dessa personer och inte genom administrativa eller politiska beslut.

Det finns två faktorer som är viktiga att framhålla. Det är väsentligt att en tillräcklig produktionsvolym kan upprätthållas. Det förlängda film- och videoavtalet ger sådana förutsättningar, men det går inte att garantera en viss produktionsvolym enbart genom offentliga insatser. Det är angeläget att de offentliga insatserna samverkar med andra tillgängliga resurser både inom och utom landet. De sammanlagda resurserna bestäms också genom filmernas framgång hos publiken. Publikmässigt framgångsrika filmer stödjer nyproduktion av svensk film på flera sätt. Dels ger de intäkter till Filminstitutet genom avgifter på biografbiljetter och genom videogramavgifter, dels bär publikmässigt framgångsrika filmer sina egna kostnader bättre. Är filmen publikmässigt

mycket framgångsrik kan produktionsstödet återbetalas till Filminstitutet.

Filmutbudet på de svenska biograferna och på den svenska videomarknaden hänger samman med de marknadsmässiga förutsättningarna. Delvis gäller detta också filmutbudet i olika televisionskanaler. I storstäderna där publikunderlaget är större blir filmutbudet bredare och omfattar film för olika smakriktningar. På mindre orter begränsas utbudet. Filmer som attraherar mindre delar av publiken kommer sällan dit.

Sedan lång tid har filmintresserade människor inte nöjt sig med detta. Detta är bakgrunden för filmstudiorörelsen och till de insatser för spridning och visning av värdefull film som kanaliseras via visningsnämnden vid Filminstitutet.

8 Finansieringsfrågor

Filmavtalet utgår från att biografavgifter och videoavgifter skall finansiera de olika delarna av Filminstitutets verksamhet. Därtill kommer statliga bidrag både i allmän och specialdestinerad form.

Inför förhandlingarna om filmavtalet har det som jag tidigare har anfört funnits en strävan från samtliga parter att vidmakthålla den nuvarande konstruktionen med ett filmavtal. Det har inte varit möjligt att öka det nuvarande procentuella avgiftsuttaget från biograferna. Däremot har det varit möjligt att bibehålla den tidigare avgiftsnivån trots att det ekonomiska läget för biografbranschen är bekymmersamt. År 1990 var det hittills sämsta publikåret i filmavtalets historia. Antalet besökare var 1990, som nämnts, 15,3 miljoner vilket skall jämföras med 16,6 miljoner besökare för år 1986, vilket var den tidigare bottennoteringen. Biografbranschens ekonomi kommer att försämrats ytterligare den 1 januari 1991, när den breddade mervärdeskatten genomförs. Genom att biografbiljetter aldrig har varit belagda med mervärdeskatt innebär den breddade mervärdeskatten att biografbranschen måste betala den breddningen fullt ut, eftersom de inte har möjlighet att dra av ingående mervärdeskatt mot utgående medvärdeskatt.

Videobranschen betalar även i fortsättningen en avgift för både hyrvideo och köpvideo. Enligt 1982 års film- och videoavtal var avgiften för varje hyrvideo 40 kr. Den 1 mars 1989 höjdes avgiften till 60 kr. Avtalet kompletterades senare genom att det för varje köpvideo skulle utgå en avgift på 20 kr. fr.o.m. den 1 juli 1989.

Videobranschen har under år 1990 fått vidkännas en kraftig minskning av omsättningen. Det är nu en bransch som har en vikande marknad. Det har trots detta varit angeläget för videobranschen att fortsätta som part i film- och videoavtalet. Detta har varit möjligt genom att avgiften för varje hyrvideo har återgått till 1982 års nivå, dvs. en avgift på 40 kr. för varje video. Avgiften för varje köpvideo blir 15 kr. Antalet avtalsparter från videobranschen har utökats.

Sveriges Television har tidigare haft en överenskommelse direkt med Filminstitutet om samarbete på filmproduktionens område. Detta förhållande består. Enligt vad jag erfarit kommer Sveriges Television att förbinda sig att för budgetåret 1991/92 betala 5 milj.kr. och för budgetåret 1992/93 2,5 milj.kr. allt i 1982 års penningvärde till Filminstitutets allmänna verksamhet, samt att satsa en minst lika stor summa på samproduktion och förvärv av visningsrätt till svenska långfilmer.

De statsbidrag som utgår till filmändamål har räknats upp på samma sätt som andra bidrag inom det statliga området.

Biografavgifterna kan beräknas till 70 milj.kr. för budgetåret 1991/92. Videogramavgifterna kan beräknas till 40 milj.kr. under samma period. Intäkterna från Sveriges Television och Filminstitutets ränteintäkter kan för budgetåret 1991/92 beräknas till 17 milj.kr. Det generella statsbidrag som jag i det följande kommer att föreslå skall tillföras filmfonden beräknas för budgetåret 1991/92 till 29 milj.kr. Totalt innebär detta att filmfonden för budgetåret 1991/92 kommer att tillföras 155 milj.kr. Beräkningarna är osäkra på vissa punkter, eftersom utvecklingen är svår att förutse.

De beräknade intäkterna för budgetåret 1991/92 kan jämföras med de intäkter som tillfördes filmfonden budgetåret 1989/90. Genom biografavgifter tillfördes då filmfonden 69 596 000 kr., genom videogramavgifter 58 107 000 kr., genom Sveriges Television och Filminstitutets ränteintäkter 19 635 000 kr. och genom ett generellt statsbidrag 27 270 000 kr. Filmfonden tillfördes totalt 174 608 000 kr. budgetåret 1989/90. Intäkterna beräknas alltså bli ca 20 milj.kr. lägre för budgetåret 1991/92 än utfallet för budgetåret 1989/90.

9 Fördelningen av filmfondens medel

Reglerna om fördelningen av filmfondens medel finns i 32 § film- och videoavtalet. Fondmedlen skall användas med lägst 20 % för stiftelsens engagemang i produktion av svensk film. På denna punkt har det inte skett någon ändring i förhållande till det tidigare avtalet. I det förlängda avtalet är det emellertid inte längre möjligt att föra resurser från detta ändamål till stiftelsens gemensamma förvaltning. För budgetåret 1989/90 tillfördes detta ändamål 41,7 milj.kr., varav 6,5 milj.kr. överfördes för stiftelsens gemensamma förvaltning, för administrativa basresurser samt övriga filmkulturella ändamål. Den summa som då återstod för stiftelsens egna engagemang i svensk filmproduktion var 35,2 milj.kr. Denna summa skall jämföras med ett beräknat belopp på 31 milj.kr. för budgetåret 1991/92.

Lägst 38 % av de i filmfonden tillgängliga medlen skall användas för produktionsstöd till svenska långfilmer. I det tidigare avtalet skulle lägst 35 % av medlen användas för produktionsgarantier till motsvarande ändamål. I det nya avtalet har termen produktionsgaranti ersatts med produktionsstöd, eftersom den senare termen bättre beskriver stödformens

innehåll. Budgetåret 1989/90 tillfördes detta ändamål 60,2 milj.kr. och för budgetåret 1991/92 beräknas detta ändamål tillföras 58,9 milj.kr.

I det tidigare avtalet skulle lägst 5 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden avsättas för produktionsgarantier till svenska kortfilmer. Enligt det förlängda avtalet skall lägst 4 % av medlen avsättas för produktionsstöd till svenska kortfilmer. I det nya avtalet har termen produktionsgarantier ersatts med produktionsstöd av samma skäl som gäller för långfilmsstöd. Budgetåret 1989/90 tillfördes ändamålet 9,2 milj.kr. och för budgetåret 1991/92 beräknas detta ändamål tillföras 6,2 milj.kr.

I det tidigare avtalet skulle lägst 5 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden avsättas för att främja spridning och visning av värdefull film. Enligt det förlängda avtalet skall lägst 4 % avsättas för detta ändamål. Budgetåret 1989/90 tillfördes detta ändamål 9,1 milj.kr. och för budgetåret 1991/92 beräknas detta ändamål tillföras 6,2 milj.kr.

För stiftelsens gemensamma förvaltning, för administrativa basresurser för viss verksamhet, samt för övriga filmkulturella ändamål avsattes i det tidigare avtalet högst 23 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden om de totalt i filmfonden disponibla medlen för ett budgetår var i intervallet 111-120 milj.kr. och högst 24 % om de var i intervallet 101-110 milj.kr. i prisläge den 1 juli 1982. Understeg de totalt fördelningsbara intäkterna under ett budgetår 100 milj.kr. i prisläge den 1 juli 1982 skulle högst 25 % av de fördelningsbara medlen tillföras detta ändamål. Enligt det nya avtalet skall högst 23 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden användas för detta ändamål. Överstiger de i filmfonden disponibla medlen för ett budgetår 100 milj.kr. i prisläge den 1 juli 1982 får av de överskjutande medlen högst 14 % användas för ändamålet. Budgetåret 1989/90 tillfördes detta ändamål 40,3 milj.kr. Under budgetåret 1991/92 får styrelsen använda den i avtalet avsatta reserven på 2 % för detta ändamål. Budgetåret 1991/92 beräknas detta ändamål tillföras 35,7 milj.kr. och om reserven används 38,8 milj.kr.

I det tidigare avtalet skulle 3 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden användas för film- och videobranschernas branschfrämjande åtgärder. På denna punkt sker det inga förändringar i det förlängda avtalet. Budgetåret 1989/90 tillfördes detta ändamål 5,2 milj.kr. och för budgetåret 1990/91 beräknas detta ändamål tillföras 4,7 milj.kr.

I det tidigare avtalet skulle 2 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden avsättas för stöd till produktion eller distribution av värdefulla videogram. Detta gällde under förutsättning att de fördelningsbara medlen var i intervallet 101-110 milj.kr. i prisläge den 1 juli 1982. Var de fördelningsbara medlen i intervallet 111-120 milj.kr. i prisläge den 1 juli 1982 skulle 4 % avsättas och var de fördelningsbara medlen mer än 121 milj.kr. i prisläge den 1 juli 1982 skulle lägst 5 % avsättas.

I det förlängda avtalet skall lägst 3 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden användas för detta ändamål. Budgetåret 1989/90 tillfördes detta ändamål 4,3 milj.kr. Budgetåret 1991/92 beräknas detta ändamål tillföras 4,7 milj.kr.

I det tidigare avtalet skulle 4 % av de fördelningsbara medlen i filmfonden avsättas för stöd till biografier. Detta gällde under förutsättning att de fördelningsbara medlen var 111 milj.kr. eller mer i prisläge den 1 juli 1982. Enligt det förlängda avtalet skall lägst 3 % användas till stöd för biografier. Budgetåret 1989/90 tillfördes detta ändamål 6,2 milj.kr. och för budgetåret 1991/92 beräknas detta ändamål tillföras 4,7 milj.kr.

10 Anslagsberäkningar för budgetåret 1991/92

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I prop. 1990/91:100 upptogs anslagen Fraktstöd för film och Filmstöd med preliminärt beräknade belopp i avvaktan på förevarande särskilda proposition. Slutliga förslag till medelsanvisningar kan nu föreläggas rikslagen.

Film m.m.

H 2. Fraktstöd för film

Inför arbetet med en treårsbudget för statens biografbyrå fick byrån i uppdrag att redovisa hur det statliga fraktstödet för film använts och att bedöma vilka effekter stödet haft. Det statliga fraktstödet syftar till att allmänt förbättra biorepertoaren vid de mindre biograferna.

Statens biografbyrå har i en rapport, Fraktstödet och dess effekter, redovisat uppdraget.

Biografbyrån har i sitt arbete med rapporten haft medverkan av statskontoret.

Andelen granskade filmer som blivit fraktstödsberättigade har under perioden 1985-1989 ökat från 31% till 43 %. Biografbyrån har också studerat hur fraktstödet har fördelats i relation till hur publikdragande filmerna har varit. 40 % av antalet beslutade fraktstödstitlar har varit sådana att de dragit stor publik (mer än 100 000 besökare) medan 60 % av titlarna har lockat färre besökare. Biografbyrån har gjort en detaljerad analys av antalet visningar av fraktstödsberättigade filmer för det första kvartalet 1988. Genomgången ger vid handen att 67 % av dessa filmer visades upp till tre visningstillfällen och att det var 15 % av filmerna som visades vid mer än 10 tillfällen. Av de filmer som visades vid mer än 10 tillfällen är spridningen stor. En del av de filmerna tillhör kategorin publikfilmer, som med stor sannolikhet skulle ha visats även om fraktstöd inte hade utgått. När det gäller de filmer som har visats vid ett

fåtal tillfällen ställer sig biografbyrån frågan om inte visningen skulle ha kommit till stånd även om det inte hade funnits ett fraktstöd.

Statskontorets analys avser antalet visade fraktstödsfilmer i relation till det totala antalet visade filmer på de mindre biograferna i Norrbotten och Västerbotten. Mätperioden avser tre olika år. Analysen visar att i Västerbotten sjönk andelen visade fraktstödsfilmer efter det att fraktstödet kommit att gälla i detta län. I Norrbottens län, där fraktstöd utgätt under hela perioden, sjunker andelen visade fraktstödsberättigade filmer från 30 % 1983 till 20 % 1988. Utvecklingen i de två länen är nästan identisk trots att fraktstöd infördes i Västerbotten mitt under perioden.

Den slutsats biografbyrån drar är att det statliga fraktstödet inte i nämnvärd utsträckning har den effekt som varit avsikten, nämligen att på de mindre biograferna påverka repertoaren i riktning mot ett större utbud av kvalitetsfilmer.

Utnyttjandet av fraktstödet har generellt sett minskat. Biografbyrån har kunnat betala ut fullt ansökt belopp utan att utnyttja hela anslagsposten. För budgetåret 1989/90 återstod mer än 200 000 kr. Visningen av fraktstödsberättigad film har sjunkit samtidigt som en större andel av filmerna har blivit fraktstödsberättigade. En del av de fraktstödsberättigade filmerna har visat sig kommersiellt gångbara och därför utan behov av fraktstöd.

Det statliga fraktstödet har enligt biografbyrån blivit ett biografstöd riktat till de små biograferna i stället för ett stöd för visning av kvalitetsfilm.

Biografbyråns rapport har varit remitterad och remissvar har inkommit från *Bygdegårdarnas Riksförbund*, *Folkets Husföreningarnas Riksorganisation*, *Film- och Videobranchens Samarbetskommitté*, *Polfilm*, *Riksföreningen Våra Gårdar*, *Stiftelsen Svenska Filminstitutet*, *Sveriges Förenade Barn- och Ungdomsfilmstudios*, *Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a.*, *Sveriges Förenade Filmstudios* och *Triangeln*.

Remissinstanserna stödjer i huvudsak biografbyråns analys av det statliga fraktstödet effekter för visning av kvalitetsfilm.

Riksföreningen Våra Gårdar och *Bygdegårdarnas Riksförbund* menar att det statliga fraktstödet bör ersättas av ett system med förlustgaranti-stöd. Den ekonomiska situationen för de små biograferna i landsorten är svår. De drivs mer eller mindre med ideella insatser. Fraktstödet har haft stor betydelse, men det administrativa förfarandet har motverkat stödets syfte. Det avgörande för filmsättare och föreståndare är om filmerna kan möta en publik och inte om filmen är berättigad till fraktstöd eller inte.

Film- och Videobranchens Samarbetskommitté anser att fraktstöd är bra, men att stödet bör utökas till 150 % av fraktkostnaderna. Den ekonomiska stödeffekten skulle då bli mer kraftfull. *Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a.* delar denna uppfattning.

Stiftelsen Svenska Filminstitutet menar att de resurser som nu finns för fraktstöd även i framtiden kan användas för att stödja och bredda utbudet av kvalitetsfilm utanför storstadsområdena. Filminstitutet visar

på de olika stödformer som nu finns bl.a. genom fraktstöd, biografstöd, paralleldistribution av film och den verksamhet som visningsnämnden vid institutet bedriver. Enligt Filminstitutet är det angeläget att en förstärkt samverkan kommer till stånd mellan olika former för stöd till kvalitetsfilm. För att nå det målet anser institutet att de medel som nu finns för fraktstöd för film bör överföras till visningsnämnden vid institutet.

Polfilm och *Triangelfilm* delar båda biografbyråns uppfattning att fraktstödet effekter inte har blivit de avsedda. Båda anser liksom att nuvarande resurser för fraktstöd bör föras över till visningsnämnden vid Filminstitutet.

För *Folkets Husföreningarnas Riksorganisation* har fraktstödet haft en stor betydelse. Organisationen vill att Riksföreningen Våra Gårdars förslag till förlustgarantistöd prövas som en del i en mer samlad kulturpolitisk översyn av samhällets biografpolitik. Det är först i ett sådant perspektiv som man kan ta ställning till om administrationen av fraktstödet skall flyttas från biografbyrån. Organisationen vill inte utesluta att Filminstitutet i en framtid får en vidgad roll för att söka hevara biografer i hela landet.

Föredragandens överväganden

Det är uppenbart att det statliga fraktstödet för film inte har fått de avsedda effekterna. Det visar både biografbyråns rapport och remissvaren. Filminstitutet visar på de olika stödformer som nu finns. Jag är av den uppfattningen att det är lämpligt att nu avveckla det statliga fraktstödet för film och att överföra motsvarande resurser från detta anslag till visningsnämnden vid Filminstitutet. Resurserna skall av visningsnämnden användas för samma syfte som det statliga fraktstödet, dvs. för spridning och visning av kvalitetsfilm. Det bör ankomma på Filminstitutet att närmare ta ställning till hur dessa resurser skall användas, samt att följa resultaten av verksamheten.

H 3. Filmstöd

1989/90	Utgift	49 384 000
1990/91	Anslag	55 739 000
1991/92	Förslag	59 229 000

För stiftelsen Svenska Filminstitutets verksamhet gäller 1982 års film- och videoavtal, godkänt av regeringen den 3 juni 1982. Ändringar infördes i avtalet, för statens del genom beslut den 17 mars 1983, den 29 augusti 1985, den 2 oktober 1986, den 8 september och den 22 december 1988, den 11 maj 1989 samt den 20 december 1990. Enligt avtalet, som är slutet mellan staten och organisationerna inom film- och videobranscherna, skall avgifter till stiftelsen erläggas av biografägare och videogramuthyrare. Avgifterna tillförs en filmfond för att enligt närmare bestämmelser i avtalet användas för produktion av svensk film, för att

Från anslaget utgår bidrag enligt följande sammanställning.

	1990/91	Beräknad ändring 1991/92
	Föredraganden	
1. Bidrag till filmfonden	28 265 000	+ 735 000
2. Produktionsgarantier ¹ till svenska kortfilmer	3 092 000	+ 424 000
3. Främjande av spridning och visning av värdefull film	8 697 000	+ 1 954 000
4. Bidrag för filmkulturella ändamål	1 895 000	of.
5. Bidrag till filmkulturella insatser för barn och ungdom	6 755 000	+ 270 000
6. Stöd till biografer	4 975 000	+ 25 000
7. Bidrag till projekt på filmområdet	2 060 000	+ 82 000
	55 739 000	+ 3 490 000

Svenska Filminstitutet

Svenska Filminstitutet har lämnat in en fördjupad anslagsframställning för budgetåren 1991/92-1993/94. Institutet har dessutom enligt ett uppdrag från regeringen överlämnat en särskild rapport, Filmstödet, där erfarenheterna och framtidsutsikterna för ett filmstödssystem av nuvarande typ behandlas. Båda framställningarna redovisas här i ett sammanhang.

Förslag

Institutet föreslår inte någon omprövning av verksamheten eller förändrad inriktning av arbetet.

¹ Fr.o.m. budgetåret 1991/92 Produktionsstöd till svenska kortfilmer

Institutet föreslår, i likhet med tidigare år, ett antal nya finansieringskällor för verksamheten:

- 1 En 10-procentig avgift på betal-TV-kanaler för långfilm
- 2 Överföring av kabelnämndens överfinansiering med 10 milj.kr. i avvaktan på betal-TV-avgiften
- 3 En tillfällig särskild höjning av TV-avgiften med 30 kr. till förmån för svensk filmproduktion

Institutet beräknar sina anslagsbehov enligt följande (milj.kr.):

1	I avvaktan på att nya finansieringskällor skapas enligt punkterna 1 och 2 ovan ett specialdestinerat anslag till
Filminstitutets A-ändamål	+ 34,7
2	Publikarbete	+ 2
3	Främjande av spridning och visning av värdefull film	+ 2
4	Film- och videoverkstäder	+ 5
5	Engångsanslag för nordiska barn- och ungdomsfilmmonstringen	+ 0,5

Slutligen föreslår institutet att medvärdeskatteutredningens förslag (i betänkandet SOU 1987:45) om avdrag för ingående mervärdesskatt på produktions- och kopieringskostnader för svensk film genomförs.

Utgångspunkter

Institutets utgångspunkter i form av en analys av uppnådda resultat sammanfattas under rubriken Filminstitutet i går. Institutet menar att dess engagemang i filmproduktionen i samspelet med övriga producenter resulterat i att det i dag finns en svensk filmproduktion som är värd att tala om. Institutet ser dock barn-, ungdoms- och familjefilm som ett område för särskilda satsningar inför 1990-talet.

Filminstitutets visningsverksamhet gör institutet till den största film-distributören i Sverige med 12-13 % av marknaden. Sverige har en bredd på repertoaren som överträffar många andra länders. Institutet har under perioden 1975/76-1988/89 satt 1 013 filmer i distribution. Det ekonomiska målet att filmerna skall bära sina egna kostnader har uppnåtts enligt institutet, om man beaktar att institutets filmbank rymmer ett stort antal ännu inte utnyttjade filmrättigheter. Förluster har dock uppkommit för distributionen sedan budgetåret 1984/85. Antalet importerade och distribuerade barn- och ungdomsfilmer har minskat kraftigt sedan 1985/86.

Antalet biografbesökare har minskat kraftigt sedan institutet började föra statistik - från ca 40 miljoner 1963/64 till ca 17 miljoner 1989/90. En tydlig koncentration av besökarna till ett fåtal stora publikdragande filmer har skett. 32 % av de svenska filmerna 1989/90 sågs av färre än 5 000 personer, 64 % av högst 20 000. Förklaringen till nedgången är naturligtvis konkurrens från TV och under senare år video och kabel-TV.

Institutet redovisar också verksamheten med paralleldistribution av filmer till biografier på mindre och medelstora orter, biografstödet, Cinemateket, filmarkivet, dokumentation, festivaldeltagande, förlag, teknisk information, tidningar, filmpedagogisk verksamhet, produktions-teknisk och administrativ service.

Filminstitutets framtid är delvis oroväckande enligt institutet, främst därför att videointäkterna minskar kraftigt, från 77 milj.kr. budgetåret 1989/90 till beräknade 61 milj.kr. för innevarande budgetår. Inkomster-na från biografbesöken beräknas komma att ligga kvar på ungefär nuvarande nivå. Det minskade besökarantalet kompenseras i stort sett av höjda biljettpriser. Minskningen av intäkterna går i första hand ut över stödet till produktion av svensk långfilm.

Föredragandens överväganden

En förutsättning för förlängningen av 1982 års film- och videoavtal har varit att statsbidrag även i fortsättningen utgår till stiftelsen Svenska Filminstitutet. Enligt avtalet skall avgiftsinkomster och bidrag av olika slag samlas i en fond och fördelas mellan olika ändamål enligt procenttal som anges i avtalet.

Tillgången på medel för fonden är beroende av intäkterna från biografavgifter och videoavgifter. För budgetåret 1991/92 beräknas fonden tillföras 126 milj.kr.

Under förevarande anslag bör för budgetåret 1991/92 sammanlagt 29 milj.kr. av statsmedel tillföras fonden. Dessa medel kommer att fördelas i enlighet med procentsatserna i avtalet. Totalt kommer alltså fonden att ha tillgång till ca 155 milj.kr. under budgetåret.

Staten bör vidare rikta vissa bidrag direkt till särskilda verksamhetsområden. Härigenom kommer resurstilldelningen för dessa områden att bli större än som följer av avtalets fördelningsregler.

Den svenska kortfilmsproduktionen har kunnat erhålla stöd på två olika sätt. Under förevarande anslag har produktionsgaranti kunnat utgå från anslagsposten Produktionsgarantier till svenska kortfilmer och produktionsstöd från anslagsposten Bidrag till projekt på filmområdet. Anslagsposten Produktionsgarantier till svenska kortfilmer har fördelats av garantinämnden för kortfilm vid Filminstitutet och anslagsposten Bidrag till projekt på filmområdet av konstnärnämnden.

Visningsnämnden vid Filminstitutet svarar bl.a. för främjande av spridning och visning av värdefull film. 1982 års förlängda film- och videoavtal har konsekvenser för spridning och visning av värdefull film. Filmfondens totala fördelningsbara intäkter minskar, samtidigt som andelen avsedd för spridning och visning av värdefull film minskar från 5 % till 4 %. Jag har tidigare under anslagsposten H 2. Fraktstöd för film redovisat mina synpunkter på det statliga fraktstödet. Det är angeläget att under rådande ekonomiska villkor sammanföra resurserna på ett sådant sätt att de kan användas optimalt. Resurserna motsvarande det statliga fraktstödet har jag nu beräknat under anslagsposten Främjande av spridning och visning av värdefull film.

Jag beräknar 10 651 000 kr. till främjande av spridning och visning av värdefull film.

Föreningslivets visningsfrämjande insatser är av stor betydelse. För budgetåret 1991/92 bör därför bidraget till Folkets Husföreningarnas Riksorganisation för Bio-Kontrast-verksamheten samt bidraget till Sveriges Förenade Filmstudios inte understiga 1 508 000 kr. resp. 1 014 000 kr.

Under anslagsposten Bidrag för filmkulturella ändamål har jag beräknat ett oförändrat belopp på 1 895 000 kr. Vidare har jag för anslagsposten Stöd till biografier gjort en mindre uppräknig. Totalt har jag beräknat anslagsposten till 5 milj. kr.

Det förlängda film- och videoavtalet gäller till den 1 januari 1993. Avtalstiden gör det olämpligt att för detta anslag tillämpa 3-års-budgetering.

11 Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört, hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

1. att godkänna vad jag har anfört om förutsättningarna för ett nytt avtal (avsnitt 5) och filmstödet inriktning mot nyproduktion av svensk film (avsnitt 7),
2. att anta förslaget om att fraktstöd för film upphör med utgången av budgetåret 1990/91,
3. att till *Filmstöd* för budgetåret 1991/92 anvisa ett reservationsanslag på 59 229 000 kr.

12 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och de ändamål som föredraganden hemställt om.

Förlängning av 1982 års film- och videoavtal

Parterna

1. svenska staten,

2. Sveriges Biografägareförbund, Folkets Husföreningarnas Riksorganisation, Riksföreningen Våra Gärdar, Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a. och Föreningen Sveriges Filmproducenter (nedan kallade filmbranschen), och

3. Sveriges Videodistributörers Förening (SVF), VideoHandelns Samarbetsorganisation (VHS) och Videouthyrarnas Samarbetsorganisation (VIDSAM) (nedan kallade videobranschen)

har träffat det avtal om förlängning av 1982 års film- och videoavtal som framgår av bilaga A.

Avtalet är från statens sida träffat under förbehåll av regeringens godkännande.

Detta avtal har upprättats i nio likalydande exemplar av vilka staten tagit ett, filmbranschen fem och videobranschen tre.

Prop. 1990/91:81
Bilaga 1

Stockholm den 20 december 1990

För staten

Bengt Göransson

För Sveriges Biografägareförbund

Göran Lindgren Per Tengblad

För Folkets Husföreningarnas Riksorganisation

Bertil Stockhaus

För Riksföreningen Våra Gårdar

Ragnar Rundlöf

För Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a.

Kaj Wall

För Föreningen Sveriges Filmproducenter

Bo Jonsson

För Sveriges Videodistributörers Förening

Prop. 1990/91:81
Bilaga 1

Anders Wiklund Lars Gustafsson

För VideoHandelns Samarbetsorganisation

Tom Wiel

För Videouthyrarnas Samarbetsorganisation

Sten Grener

**Mot ovanstående avtal har Filmägarnas Kontrollbyrå Aktiefbolag intet att
erinra**

Björn Gregfelt

Bilaga A

Parterna har i fråga om 1982 års film- och videoavtal
överenskommit

dels att 35 och 37 §§ i avtalet samt bilagorna 5, 6, 9 och 10 skall
upphöra att gälla.

dels att 4, 6, 7, 14, 16, 21, 23, 28, 30-33, 38 och 39 §§ i avtalet samt
bilagorna 1, 2, 3 (p. 2 och 4-18), 4 och 8 skall ha följande lydelse.

4 §

Styrelsen skall bestå av sju ledamöter, utsedda av regeringen, som tillika bestämmer vem som skall vara styrelsens ordförande.

Styrelsens ledamöter skall utses för hela avtalstiden.

Regeringen skall vid sammansättningen av styrelsen företrädesvis till ledamöter utse personer med erfarenhet från skilda håll på film- och videoområdet.

Den som varit ledamot under två mandatperioder får utses till ledamot för ytterligare en period endast om särskilda skäl föreligger.

Styrelsen utser inom sig vice ordförande.

6 §

Styrelsen beslutar om fördelningen av de under räkenskapsåret influtna medlen i enlighet med de närmare bestämmelser som anges i 32 §. Den fastställer för varje räkenskapsår en budget för verksamheten.

Styrelsen avgör i övrigt sådana viktigare frågor rörande stiftelsens verksamhet, organisation och ekonomiska förvaltning som inte enligt bestämmelser i detta avtal eller dess bilagor ankommer på andra organ hos stiftelsen.

Styrelsen får inte utan regeringens tillstånd sälja eller belåna Filmhuset.

7 §

Ordföranden skall tillse att sammanträden hålls när det behövs. Om styrelseledamot eller verkställande direktören fordrar att styrelsen sammankallas, skall en sådan begäran efterkommas.

Styrelsen är beslutförför när ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande. Som styrelsens beslut gäller den mening som de flesta enar sig om eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden vid sammanträdet biträder.

Verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid sammanträde med styrelsen.

14 §

Närmare bestämmelser om förvaltningsrådets verksamhet - såsom om beslutförhet, kallelser till sammanträden och protokoll - skall antas av styrelsen efter hörande av rådet.

16 §

Hos stiftelsen skall finnas en produktionsstödsnämnd för långfilm, en produktionsstödsnämnd för kortfilm och en visningsnämnd.

Närmare bestämmelser om nämndernas sammansättning och uppgifter finns i bilagorna 3 och 4.

21 §

Regeringen fastställer ersättning till styrelsens ledamöter och till revisorer och suppleanter för revisorer. Regeringen fastställer vidare ersättning till ledamöter i förvaltningsrådet och i nämnderna för särskilda ärenden.

Styrelsen bestämmer i övrigt löner, arvoden och anställningsvillkor.

23 §

Biografägare eller den som eljest anordnar biografföreställning (nedan kallad biografägare) skall till stiftelsen erlægga en avgift, motsvarande tio procent av bruttobiljettintäkten vid föreställningen. Med sådan intäkt avses bruttoinkomst enligt de av Filmägarnas Kontrollbyrå Aktiefbolag fastställda allmänna bestämmelserna vid filmleveranser. Filmhyra skall inte utgå på den del av intäkten som utgör avgiften. Det är i detta sammanhang utan betydelse för avgiftsplikten om film visas med hjälp av videoteknik i stället för med traditionell teknik.

28 §

Den som bedriver yrkesmässig verksamhet för uthyrning av videogram (videogramuthyrare) skall erlægga vissa avgifter till stiftelsen. Avgifterna utgår för de videogram som utges genom att föras i handeln för uthyrning direkt till kunder för enskilt bruk. Avgiften utgör för varje videogram som innehåller en långfilm enligt definitionen i bilaga 3 punkt 3 fyrtio kronor. För varje videogram som innehåller en kortfilm utgör avgiften tjugofyra kronor. För videogram som innehåller flera

långfilmer utgår avgift för varje långfilm. Avgift såsom för långfilm utgår för videogram som innehåller flera kortfilmer med en sammanlagd visningstid motsvarande en eller flera långfilmer.

Prop. 1990/91:81
Bilaga 1

Med uthyrning jämställs försäljning med rätt för köparen att återlämna videogrammet mot att han återfår del av köpeskillngen eller andra förfaranden där det klart framgår att det är fråga om uthyrning.

Den som bedriver yrkesmässig verksamhet för utgivning av videogram för försäljning (videogramsäljare) skall erlægga vissa avgifter till stiftelsen. Avgifterna utgår för de videogram som utges genom att föras i handeln för försäljning direkt till kunder för enskilt bruk. Avgiften utgör för varje videogram som innehåller en långfilm enligt definitionen i bilaga 3 punkt 3 femton kronor. För videogram som innehåller flera långfilmer utgår avgift för varje långfilm. För köpvideogram som innehåller kortfilm skall inte utgå någon avgift.

30 §

Avgifterna skall redovisas särskilt och betalas in till stiftelsen enligt regler som fastställs av stiftelsen efter samråd med videobranchen. För redovisning och inbetalning av avgiftsmedlen skall i övrigt tillämpas av Kontrollbyrån fastställda regler. Bland reglerna avseende uthyrning av videogram skall finnas en bestämmelse om att underlåtenhet att betala avgift likställs med underlåtenhet att betala för levererade videogram.

Videogramuthyraren/säljaren är skyldig att låta stiftelsen genom kontrollant granska hans räkenskaper såvitt gäller avgiftsredovisningen och hans innehav av avgiftspliktiga videogram.

Kostnaderna för avgiftsuppbörden och kontrollverksamheten skall betalas av stiftelsen.

31 §

Från berörda videogramuthyrare/säljare skall snarast genom videobranchens försorg införskaffas och till stiftelsen överlämnas förbindelse att betala avgift enligt gällande film- och videoavtal och att i övrigt följa bestämmelserna i avtalet. Förbindelsen skall ha den lydelse som framgår av bilaga 2.

Som förutsättning för leverans av videogram till videogramuthyrare skall gälla att uthyraren avgett sådan förbindelse till stiftelsen.

För leveranserna av videogram skall vidare gälla dels att underlåtenhet av videogramuthyraren att betala avgift till stiftelsen likställs med underlåtenhet att betala för levererade videogram, dels att underlåtenheten medför att uthyraren kan avstängas från vidare leveranser.

32 §

De avgiftsmedel som enligt detta avtal skall tillfalla stiftelsen tillförs en fond. Fonden kan också tillföras statsbidrag och andra typer av bidrag. De medel som sålunda tillförs fonden och ränteintäkterna på dessa skall användas för följande ändamål:

A. Lägst tjugo procent används för stiftelsens engagemang i produktion av svensk film. Ändamålet får också bekosta bidrag till internationellt samarbete som kan komma svensk film tillgodo.

B. Lägst trettioåtta procent används för produktionsstöd till svenska långfilmer. Stödet skall syfta till en fri konstnärlig utveckling av svensk långfilm med bibehållande av filmens inriktning mot en stor publik. Det skall inte styra produktionerna i viss konstnärlig riktning, ej heller ge företräde åt någon eller några sådana riktningar framför andra.

C. Lägst fyra procent används för produktionsstöd till svenska kortfilmer. Minst hälften av det årliga produktionsstödet skall avse kortfilm för barn.

D. Lägst fyra procent används för att främja spridning och visning av värdefull film.

E. Högst tjugotre procent används för stiftelsens gemensamma förvaltning, för administrativa basresurser för verksamheterna under punkterna A-D samt i övrigt för de filmkulturella ändamål som stiftelsen skall främja i sin verksamhet.

F. Tre procent används av film- och videobranscherna för branschfrämjande ändamål. Medlen skall tillföras film- och videobranschernas samarbetskommitté.

G. Lägst tre procent används för stöd till produktion eller distribution av värdefulla videogram. Stödet skall syfta till att bredda utgivningen av film på videogram och stimulera videobranschen till insatser på området. Medlen skall användas till rikstäckande distribution av värdefulla videogram. I första hand får medel användas för stöd till utgivning, framtagning av kassetter, distribution, information samt andra insatser för att öka intresset för värdefulla videogram. Vid fördelning av medel skall särskilt behovet av stöd till svenska videogram

och av värdefulla videogram för barn och ungdom uppmärksammas. Medel får även användas till produktion av informationsmaterial. Synpunkter på stödets utformning från videobranchen bör särskilt beaktas.

II. Lägst tre procent används till stöd för biografier. Medlen skall användas till att bevara och förstärka biografstrukturen i landet och till att stimulera film- och biografbranscherna till insatser på området. Styrelsen skall fördela medlen med lika delar på stöd till parallell-distribution av kopior av aktuella filmer och stöd till upprustning av biografier. Insatserna skall till övervägande del riktas till biografier på orter på mindre och medelstora orter. Vid fördelningen av medel till stöd till parallelldistribution skall styrelsen beakta behovet av stöd till värdefull film. Vid fördelningen av medel till stöd till upprustning av biografier skall styrelsen särskilt uppmärksamma behov av stöd till biografier på orter med endast en biograf. Vid fördelning av sådana medel förutsätts lokala insatser.

Statsbidrag kan komma att utgå dels till fonden för fördelning enligt de i denna paragraf intagna procenttalen, dels direkt för särskilt angivna ändamål.

Inkomster som uppkommer i verksamhet som bekostas under punkterna A, B eller C, t. ex. inkomster av filmer eller ej ianspråktagna produktionsgarantier, tillförs fonden och används enligt styrelsens bestämmande för ändamål under A, B eller C. Inkomster som uppkommer i verksamhet som bekostas under punkterna D och E tillförs fonden och används enligt styrelsens bestämmande för ändamål under D eller E.

Redovisning av intäkter och kostnader skall följa en bruttoprincip och eventuella transaktioner mellan ändamålen skall ske på affärsmässiga grunder.

Det ankommer på styrelsen att av tillgängliga medel årligen avsätta de reserver som anses erforderliga. Reserverna får inte användas till ändamål som avses under E. Om det finns särskilda skäl får styrelsen dock under verksamhetsåret 1991/92 använda reserverna till sådant ändamål.

Om det sammanlagda belopp som tillförs fonden enligt första stycket under ett verksamhetsår överstiger 160 miljoner kr i prisläget den 1 juli 1991 får av det överskjutande beloppet högst fjorton procent användas för ändamål som anges under I..

33 §

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1991 och skall gälla till och med den 31 december 1992.

38 §

Uppsägning från filmbranschens respektive videobranschens sida gäller endast om den undertecknats av minst tre branschorganisationer.

39 §

Om avtalet upphör att gälla vid avtalstidens utgång, skall de avgifter som redovisas för åren 1991 och 1992 användas enligt bestämmelserna i avtalet, om parterna inte kommer överens om annat.

Om avtalet upphört att gälla, får regeringen förordna att stiftelsen skall träda i likvidation. I sådant fall har regeringen tillika att utse en likvidator. Stiftelsens behållning, med undantag av de för 1991 och 1992 redovisade avgifterna, tillskiftas staten att användas för stiftelsens allmänna ändamål.

Förordnas ej om likvidation, skall stiftelsen bestå, till dess regeringen förordnar annorlunda. Stiftelsens tillgångar, med undantag av de för 1991 och 1992 redovisade avgifterna, skall i sådant fall alltjämt förvaltas av stiftelsen för dennas allmänna ändamål. Därvid är stiftelsen dock inte längre bunden av avtalets regler rörande fördelningsprinciper.

Avgifter, som erlagts i förskott och som avser videogram vilka förs i handeln för uthyrning eller för videogram som avses för försäljning efter det att avtalet upphört att gälla, skall återbetalas av stiftelsen.

Förbindelse; biografavgift

Undertecknad anordnare av biografföreställning/biografägare, som har tagit del av gällande film- och videoavtal och de särskilda regler som förutsätts i avtalets 25 §, åtar sig härigenom gentemot stiftelsen att under den tid avtalet är i kraft betala in avgift enligt avtalet och låta stiftelsen genom av denna utsedd kontrollant granska räkenskaperna såvitt gäller avgiftsredovisningen, att i övrigt följa avtalets bestämmelser samt att godtaga att underlåtenhet att betala avgift likställs med underlåtenhet att betala filmhyra.

Förbindelse; hyrvideoavgift

Undertecknad videogramuthyrare, som tagit del av gällande film- och videoavtal och de särskilda regler som förutsätts i avtalets 30 §, åtar sig härigenom gentemot stiftelsen att under den tid avtalet är i kraft betala in avgift enligt avtalet och låta stiftelsen genom av denna utsedd kontrollant granska räkenskaperna såvitt gäller avgiftsredovisningen och innehavet av avgiftspliktiga videogram, att i övrigt följa avtalets bestämmelser samt att godtaga att underlåtenhet att betala avgift likställs med underlåtenhet att betala för levererade videogram.

Förbindelse; köpvideoavgift

Undertecknad videogramsäljare, som tagit del av gällande film- och videoavtal och de särskilda regler som förutsätts i avtalets 30 §, åtar sig härigenom gentemot stiftelsen att under den tid avtalet är i kraft betala in avgift enligt avtalet och låta stiftelsen genom av denna utsedd kontrollant granska räkenskaperna såvitt gäller avgiftsredovisningen och innehavet av avgiftspliktiga videogram samt att i övrigt följa avtalets bestämmelser.

Bilaga 3

2. Film, som tillkommit i samverkan mellan svenska och utländska intressen, skall likställas med svensk film under förutsättning dels att den svenska kapitalinsatsen uppgår till minst tjugofem procent av produktionskostnaden för filmen, dels att den svenska insatsen av artistiska medarbetare är av påtaglig betydelse.

Produktionsstöd till svenska långfilmer

4. Produktionsstöd kan utgå till svenska långfilmer med konstnärlig inriktning och under förutsättning att de ekonomiska, tekniska och personella resurserna för produktionens genomförande föreligger.
5. Produktionsstödet skall vara återbetalningspliktigt enligt förutsättningar som styrelsen föreskriver enligt punkt 17.
6. Produktionsstödet får uppgå till en viss andel av filmens produktionskostnad, dock högst till visst belopp.

Produktionsstöd till filmer som avses i punkt 2, beräknas på grundval av den svenska andelen av produktionskostnaderna.

I underlaget för produktionsstödet får inräknas kostnader för marknadsföring.

7. Beslut om produktionsstöd fattas av en nämnd kallad produktionsstödsnämnden för långfilm.
8. Beslut av produktionsstödsnämnden att avslå ansökan om produktionsstöd till film som avses i punkt 2 på grund av att förutsättningarna i punkterna 1 och 2 inte är uppfyllda, kan av producenten underställas styrelsen för förnyad prövning.
9. Om produktionsstöd har utgått till en film får filmen visas i s.k. betal-TV tidigast tolv månader efter biografpremiären, och i annan television tidigast arton månader efter biografpremiären. Styrelsen får medge undantag från denna bestämmelse om det begärs av filmens producent.
10. Produktionsstödsnämnden för långfilm består av fem ledamöter, varav en är ordförande. Ordföranden utses av styrelsen, två ledamöter av filmbranschen och två ledamöter av Svenska Teaterförbundet.
11. Produktionsstödsnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden. Den är beslutför när ordföranden samt minst en av de av filmbranschen och minst en av de av Svenska Teaterförbundet utsedda ledamöterna är närvarande. Som nämndens beslut gäller den mening varom de flesta enar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.
12. Den som är ledamot i produktionsstödsnämnden får inte samtidigt vara ledamot i styrelsen eller i förvaltningsrådet.
13. Ledamöterna i produktionsstödsnämnden utses för hela avtalstiden. Den som under tre på varandra följande år har varit

ledamot, ordförande eller suppleant i produktionsstödsnämnden eller i en garantinämnd för långfilm får inte på nytt utses till ledamot förrän tre år har förflutit sedan närmast föregående mandatperiod avslutades.

14. Ledamot i produktionsstödsnämnden är jävig vid behandlingen av ärende i vilket han har ekonomiska eller andra intressen.
15. Vid sidan av produktionsstöd kan produktionsstödsnämnden besluta om särskilda anslag för utarbetande av underlag för filmproduktionsprojekt. Styrelsen bestämmer det sammanlagda beloppet av sådana anslag.
16. Produktionsstödsnämnden skall årligen avge berättelse för närmast föregående verksamhetsår. Berättelserna överlämnas senast den 1 november till styrelsen och förvaltningsrådet.
17. Närmare bestämmelser om produktionsstöd enligt 32 §, punkt B, och för produktionsstödsnämndens verksamhet fastställs av styrelsen. Innan styrelsen beslutar om sådana bestämmelser skall den inhämta yttranden från Föreningen Sveriges Filmproducenter och Svenska Teaterförbundet. Bestämmelser om högsta belopp, stödets andel av produktionskostnaden, beräkning och fastställelse av produktionskostnader och filmintäkter, avtrappning av produktionsstöd samt återbetalning och slutreglering av produktionsstöd fastställs i samråd med Föreningen Sveriges Filmproducenter.

18. Närmare bestämmelser om produktionsstöd till svenska kortfilmer samt om sammansättning av och uppgifter för produktionsstödsnämnden för kortfilm fastställs av styrelsen i samråd med Svenska Teaterförbundet samt efter yttrande av Föreningen Sveriges Filmproducenter och videobranchen.

Medel för spridning och visning av värdefull film

Enligt 32 § punkt D skall vissa medel användas för att främja spridning och visning av värdefull film. Visningsnämnden skall fördela medlen på två belopp, ett för värdefull film för barn och ungdom och ett för annan värdefull film.

1. Visningsnämnden skall vid fördelningen av medlen främja verksamhet som syftar till att öka möjligheterna att se värdefull film och att öka intresset för sådan film såväl hos vuxna som hos barn och ungdom. Medlen får användas för import, spridning, informationsverksamhet och granskning samt marknadsföring eller andra åtgärder som syftar till att väcka intresse för kvalitetsfilm.

Nämnden skall i nära samarbete med filminstitutets styrelse verka för att förstärka filmens roll i det lokala kulturlivet i kommunerna i samverkan med biografägare, visningsorganisationer, folkbildning, kulturnämnder m.fl.

2. Nämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter. De utses av regeringen för hela avtalstiden. Nämnden utser inom sig en vice ordförande.

3. Nämnden sammanträder på kallelse av ordföranden. Den är beslutförmär när ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga

Ledamöterna är närvarande. Som nämndens beslut gäller den mening varom de flesta enar sig eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden vid sammanträdet biträder.

4. Ledamot i nämnden är jävig vid behandlingen av ärende i vilket han har ekonomiska eller andra intressen.

Protokollsanteckningar

till 28 §

Parterna har utgått från att royalty och annan upphovsrättslig ersättning ej skall beräknas på avgifterna.

till 31 §

Parterna utgår ifrån att det är förenligt med den näringsrättsliga lagstiftningen att leverantören av videogram avstår videouthyraren från leverans av videogram om uthyraren underlåter att betala avgift till stiftelsen.

till 36 §

Parterna har förutsatt att videogramuthyrare medges avdrag för videoavgifterna till stiftelsen vid beräkning av nettointäkten av rörelse vid taxering för inkomst.

Innehållsförteckning

	Sid
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 februari 1991	3
1 Inledning	3
2 Utvecklingen på filmområdet	4
3 Den svenska filmpolitiken	5
4 Förlängningen av 1982 års film- och videoavtal	6
5 Förutsättningarna för ett nytt avtal	8
6 Filminstitutets ställning	9
7 Produktionsfrågor. Spridning och visning av värdefull film	10
8 Finansieringsfrågor	11
9 Fördelningen av filmfondens medel	12
10 Anslagsberäkningar för budgetåret 1991/92	14
Film m.m.	14
II 2. Fraktstöd för film	14
II 3. Filmstöd	16
11 Hemställan	20
12 Beslut	20
Bilaga I Förlängning av 1982 års film- och videoavtal	21